

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, Правен факултет, Центар за
правно политички истражувања, Штип, Македонија
Државен Универзитет во Воронеж, Правен факултет,
Воронеж, Русија
Универзитет во Лиеж, Факултет за право, политички науки и
криминологија, Лиеж, Белгија

ВТОРА МЕЃУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА

ОПШТЕСТВЕНИТЕ ПРОМЕНИ ВО ГЛОБАЛНИОТ СВЕТ

КНИГА НА АПСТРАКТИ

Штип, 2015

Second International Scientific Conference: SOCIAL CHANGE IN THE GLOBAL WORLD © 2015 Copyright Goce Delcev University in Shtip, Republic of Macedonia. Address: Goce Delcev University, Shtip, Faculty of Law, ul. Krste Musirkov bb, PO box 201, 2000, Shtip, R. Macedonia. www.ugd.edu.mk; www.clprmk.org.

Печати / Print 2- ri Avgust- Shtip
Графичка подготовка – Центар за Правно- политички истражувања

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски",
Скопје

316.42(100)(062)(048)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција (2 ; 2015 ; Штип)
Општествени промени во глобалниот свет : книга на апстракти /
Втора меѓународна научна конференција, Штип, 2015 = Social change
in the global world : book of abstracts / Second international scientific
conference, Shtip, 2015 = Социальные изменения в глобальном мире:
цборник тезисов / Вторая международная научная конференция,
Штип, 2015. - Штип : Универзитет "Гоце Делчев" ; Shtip : Goce
Delcev University ; Штип : Универзитет им. Гоце Делчева, 2015. - 248
стр. ; 23 см

Текст на мак., англ. и рус. јазик

ISBN 978-608-244-229-7

1. Насп. ств. насл. - I. International scientific conference (2; 2015; Shtip)
види Меѓународна научна конференција (2; 2015; Штип). - II.
Международная научная конференция (2; 2015; Штип) види
Меѓународна научна конференција (2 ; 2015 ; Штип)
а) Општествени промени - Свет - Собири – Апстракти

COBISS.MK-ID 99165962

Goce Delcev University in Shtip, Faculty of Law, Center for Legal
and Political Research, Shtip, Macedonia
State University of Voronezh, Faculty of Law, Voronezh, Russia
University of Liege, Faculty of Law, Political Science and
Criminology, Liege, Belgium

SECOND INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

**SOCIAL CHANGE IN THE
GLOBAL WORLD**

Center for legal and Political Research

BOOK OF ABSTRACTS

Shtip, 2015

Университет им. Гоце Делчева, Юридический факультет, Центр
правовых и политических исследований (Штип, Македония)
Воронежский государственный университет, Юридический
факультет (Воронеж, Россия)
Льежский университет, Факультет права, политологии и
криминологии (Льеж, Бельгия)

ВТОРАЯ МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

СОЦИАЛЬНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ В ГЛОБАЛЬНОМ МИРЕ

Center for legal and Political Research

СБОРНИК ТЕЗИСОВ

Штип, 2015

**Организациски комитет / Organizational Committee/
Организационный комитет конференции**

Strashko Stojanovski PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, strasko.stojanovski@ugd.edu.mk
Jovan Ananiev PhD, Faculty of Law, University “Goce Delcev”- Shtip, Macedonia, jovan.ananiev@ugd.edu.mk
Kristina Misheva PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristina.miseva@ugd.edu.mk
Marija Ampovska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, marija.radevska@ugd.edu.mk
Natalia Vladimirovna Butusova PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, butusova@law.vsu.ru
Nives Mazur Kumrić PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liège, Belgium, nives.mazurkumric@ulg.ac.be

**Програмски комитет / Program Committee /
Программный комитет конференции**

Adoyi Onoja PhD, Nassarawa State University, Keffi, Nigeria, onojaa@yahoo.com
Afet Mamuti PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, afet.mamuti@unite.edu.mk
Agim Nuhiu PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, agim.nuhiu@unite.edu.mk
Agor Sarkisyan PhD, University of Svishtov, Bulgaria, agop@uni-svishtov.bg
Alenka Verbole PhD, currently- OSCE Mission in Tirana, University of Ljubljana, Slovenia, alenka.verbole@osce.org
Altin Shegani PhD, Faculty of Law, University of Tirana, Albania, altin_shegani@yahoo.com
Ana Nikodinovska Krstevska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, ana.nikodinovska@ugd.edu.mk
Anastasia Bermúdez Torres PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liege, Belgium, abermudez@ulg.ac.be
Andon Majhoshev PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, andon.majhosev@ugd.edu.mk
Bekim Baliqi PhD, University of Prishtina, Department of Political Science, Kosovo, bekim.baliqi@gmail.com

Belul Beqaj PhD, University of Business and Technology, Department of Political Science, Prishtina, Kosovo, belul.beqaj@gmail.com

Borka Tushevska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, borka.tusevska@ugd.edu.mk

Elena Ivanovna Nosreva PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, elena@nosyreva.vrn.ru

Gabriela Belova PhD, Faculty of Law, University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad, Bulgaria, gbelova@hotmail.com

Gemma Andreone PhD, Institute for International Legal Studies of the Italian National Research Council (ISGI - CNR), Italy, gemma.andreone@gmail.com

Haluk Aydin PhD, Faculty of Arts and Sciences, Balikesir University, Balikesi, Turkey, aydinhaluk@hotmail.com

Ivana Bajakić PhD, Department of Economic Sciences, Faculty of Law, Zagreb, Croatia, ivana.bajacic@pravo.hr

Kristina Misheva PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristina.miseva@ugd.edu.mk

Kristine Whitnable PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristine.whitnable@ugd.edu.mk

Jadranka Denkova PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, jadranka.denkova@ugd.edu.mk

James C. Helfrich PhD, Global Scholars, Liberty University, Colorado, USA, jchelfrich@aol.com

Jovan Ananiev PhD, Faculty of Law, University “Goce Delcev”- Shtip, Macedonia, jovan.ananiev@ugd.edu.mk

Jusuf Zejneli PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, jusuf.zejneli@unite.edu.mk

Maciej Czerwinski PhD, Institute of Slavic Philology, Jagiellonian University, Krakow, Poland, maciej.czerwinski@uj.edu.pl

Marieta Olaru PhD, Doctoral School in Business Administration, Research Center for Business Administration, Department of Business, Consumer Sciences and Quality Management, The Bucharest University of Economic Studies, Romania, olaru.marieta@gmail.com

Marija Ignjatovic PhD, Faculty of Law, University of Nis, Serbia, marija@prafak.prafak.ni.ac.rs

Marina Valentinovna Sencova (Karaseva) PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, smv@law.vsu.ru

Mato Brautović PhD, University of Dubrovnik, Croatia, mbraut@unidu.hr

Migena Leskoviku PhD, Law Faculty, European University of Tirana, Albania, migena.leskoviku@gmail.com

Natalia Vladimirovna Butusova PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, butusova@law.vsu.ru

Naser Ademi PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia ,
dr.naserademi@gmail.com

Nives Mazur Kumrić PhD, Faculty of Law, Political Science and
Criminology, University of Liège, Belgium,
nives.mazurkumric@ulg.ac.be

Olga Kosevaliska PhD, University “Goce Delcev”- Shtip, Faculty of Law,
Macedonia, olga.kosevaliska@ugd.edu.mk

Patrick Wautelet PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology,
University of Liege, Belgium, patrick.wautelet@ulg.ac.be

Recai Aydin PhD, Associate Professor, Vice Rector of International
University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina,
raydin77027@yahoo.com

Ruzica Simic Banovic, PhD in Economics, Senior Assistant - Lecturer,
Faculty of Law, University of Zagreb, Croatia,
ruzica.simic@pravo.hr

Senada Sabic Selo PhD, Institute for International Relations, Zagreb, Croatia,
senada@irmo.hr

Silviu G. Totelecan PhD, Cluj-Napoca Branch of Romanian Academy,
Socio-Human Research Department of "G. Baritiu" History Institute,
Romania, silviu.totelecan@g.ail.com

Slavejko Sasajkovski PhD, Institute for Sociological, Political and Legal
Research, University “St. Cyril and Methodius”, Skopje, Macedonia,
bilbilef@isppi.ukim.edu.mk

Strahinja Miljkovića PhD, Faculty of Law, Mitrovica,
strahinja.miljkovic@pr.ac.rs

Strashko Stojanovski PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip,
Macedonia, strasko.stojanovski@ugd.edu.mk

Suzana Dzamtoska Zdravkovska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev
University in Shtip, Macedonia, suzana.dzamtoska@ugd.edu.mk

Tamara Perisin, MJur (Oxon) PhD, Department of European Public Law -
Jean Monnet, University of Zagreb - Faculty of Law, Croatia,
tamara.perisin@pravo.hr

Tatjana Petrovna Suspiciņa PhD, Moscow Law Academy, Moscow, Russia

Tunjica Petrašević PhD, Faculty of Law, University of Osijek, Croatia,
tpetrase@pravos.hr

Yuriy Nikolaevich Starilov PhD, Faculty of Law, Voronezh State University,
Russia, juristar@vmail.ru

Wouter Van Dooren PhD, Public Administration and Management,
University of Antwerp, Belgium, wouter.vandooren@uantwerpen.be

Zoran Tomic PhD, University of Mostar, Bosnia and Herzegovina,
zoran.tomic@sve-mo.ba

Содержина / Table of Contents

LAW	27
СИМВОЛИЧЕСКИЙ И ЭМПИРИЧЕСКИЙ АСПЕКТЫ НОРМАТИВНЫХ СИСТЕМ М.А. Беляев	29
КОНСТИТУЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ РОССИИ: ИСТОРИЯ И СОВРЕМЕННОСТЬ Наталья Бутусова	30
ДАЛИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И ТРЕБА НОВ УСТАВ Живко Андревски, Билјана Тодорова	33
THE INDEPENDENCE OF THE FUNCTIONING OF THE CONSTITUTIONAL COURT Safet Emruli	35
ФАКТОРЫ ИЗМЕНЕНИЙ КОНСТИТУЦИЙ Светлана Шуляпина	36
СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ПРЕДОТВРАЩЕНИЯ И РАЗРЕШЕНИЯ КОЛЛИЗИЙ В РОССИИ И ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ Инна Стародубцева	38
ГУСУДАРСТВЕННАЯ НАЦИОНАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ: ПРАВОО РЕГУЛИРОВАНИЕ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ Тамара Владимировна Заметина	40

MEDIATION IN CONSUMER DISPUTES Elizabeta Spiroska	42
THE MEDIATION IN DOMESTIC VIOLENCE CASES IN POLAND Barbara J. Pawlak	43
THE RISE OF SLAVERY IN ANCIENT ROME AND ITS JURIDICIAL EVOLUTION Џlirim Duro	44
EMPHYTEUSIS IN THE ROMAN LAW Marija Ignjatović	45
METAPHORS OF SPEECH FOR THE DEFENSE OF THE NINETEENTH CENTURY LAWYER Kulakova Y.V.	46
ЮБЕНАЛЬНАЯ ЮСТИЦИЯ В РОССИИ: ПРОБЛЕМЫ СТАНОВЛЕНИЯ Вячеслав Просвирнин	47
ОБ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА НАРУШЕНИЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА РФ О ЗАЩИТЕ ДЕТЕЙ ОТ ИНФОРМАЦИИ, ПРИЧИНЯЮЩЕЙ ВРЕД ИХ ЗДОРОВЬЮ И НРАВСТВЕННОМУ РАЗВИТИЮ Нина Ливикина	49
ASSESSMENT OF EVIDENCE IN CRIMINAL PROCEDURE Saša Knežević	51
ЮРИДИЧЕСКИЕ ФИКЦИИ В РОССИЙСКОМ УГОЛОВНОМ ПРАВЕ Кирилл Панько	52

СЛОБОДНОТО СУДСКО УВЕРУВАЊЕ И ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈАТА НА САНКЦИИТЕ ВО СВЕТЛИНАТА НА ЗАКОНСКИТЕ РЕШЕНИЈА ЗА ВОЕДНАЧУВАЊЕ НА КАЗНЕНАТА ПОЛИТИКА Гордана Бужаровска – Лажетиќ, Олга Кошевалиска, Лазар Нанев	53
ILLEGAL EVIDENCE IN CRIMINAL PROCEEDINGS Ivan Pić	56
ВОВЕДУВАЊЕТО НА ПОРОТА ВО КАЗНЕНОТО ЗАКОНОДАВСТВО НА РМ - ПОСЛЕДЕН ЧЕКОР ВО ЗАОКРУЖУВАЊЕ НА АКУЗАТОРНИОТ ПРОЦЕСЕН СИСТЕМ Нада Донева, Елена Максимова	57
НАЈНОВИТЕ КОНТРОЛНИ МЕХАНИЗМИ ЗА КАЗНЕНО - ПРАВНА ЗАШТИТА НА ЈАВНИТЕ НАБАВКИ ВО Р. МАКЕДОНИЈА ВО ФУНКЦИЈА НА СПРЕЧУВАЊЕ ОД ЗЛОУПОТРЕБИ НА ЈАВНИТЕ ФИНАНСИИ Александра Ангеловска, Данче Николовска Вратевска ..	60
СТАНОВЛЕНИЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ О ЗАЩИТИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ В ТРУДАХ РУССКИХ УЧЕНЫХ Георгий Ильич Сибирцев	63
RIGHTS OF VICTIMS OF HATE CRIMES Besa Arifi	64
TORTURE AND CRIMINAL-LAW PROTECTION OF THE HUMAN PERSON IN SOME OF THE WESTERN BALKAN COUNTRIES Etlon Peppo	65
ACTUAL ISSUES OF THE SUCCESSION LAW REFORM IN THE REPUBLIC OF SERBIA Novak Krstić	66

CHARACTERSITICS OF THE CIVIL COURT PROCEDURE FOR PROTECTING AGAINST DISCRIMINATION Agim Nuhiu, Naser Ademi, Ferat Polisi	67
КАУЗАЛИТЕТ ВО РАМКИ НА ГРАЃАНСКО-ПРАВНАТА ОДГОВОРНОСТ ЗА НУКЛЕАРНА ШТЕТА Марија Амповска	68
ЗНАЧЕЊЕТО НА ЖИВЕЕЊЕТО ВО ТРАЈНА ЗАЕДНИЦА ВО ОДНОС НА ЗАКОНСКОТО НАСЛЕДУВАЊЕ Ристо Илиоски	70
СРАВНИТЕЛНО-ПРАВОВОЈ АНАЛИЗ ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТА О ГРАЖДАНСТВЕ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ И РЕСПУБЛИКИ МАКЕДОНИЈА Вера Бабурина	72
ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЕ И ОХРАНА ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ КАК ОБЪЕКТ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ Екатерина Маркина	74
ТРЕТМАНОТ НА ИНТЕЛЕКТУАЛНАТА СОПСТВЕНОСТ ВО МЕЃУНАРОДНИТЕ И ЕВРОПСКИТЕ ИНСТРУМЕНТИ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА Јелена Ристиќ	77
ПОСТАПКА ЗА ПРИЗНАВАЊЕ НА ПРАВОТО НА ПАТЕНТ Дарко Јанкуловски	79
DIVORCE BY MUTUAL CONSENT Tanja Kitanović	81
THE CONTRACTED PROPERTY REGIME OF THE SPOUSES - COMPARATIVE OVERVIEW Emine Zendeli, Nagip Zendeli	82

ROLE OF STOCK EXCHANGE AND SECURITIES IN ACTIVITY OF LISTED JOINT STOCK COMPANIES Edi Spaho	83
IMPORTANCE OF SOCIAL-POLITICAL TAX PRINCIPLES IN REGARDS TO PERSONAL INCOME TAXATION Emina Jerković	85
THE ROLE OF CLUSTERS IN ECONOMIC DEVELOPMENT: FINNISH EXAMPLE Nenad Rančić, Ivana Bajakić, Ozren Pilipović	86
RUSSIAN BUDGET LAW AND FINANCIAL CRISIS Alexey G. Paul	88
GOVERNANCE OF FINANCIAL SUPERVISORY AGENCIES IN THE EU: THE CASE OF ESMA Ivana Bajakić, Marta Božina Beroš	89
THE EU RESTRICTIVE MEASURES - WHAT IF CJEU FINDS THEM NOT BEING LEGAL? CASES IN CROATIA AND REPUBLIC OF MACEDONIA Kristina Miševa, Dunja Duić	90
THE REGIME FOR FLAG STATE RESPONSIBILITY IN INTERNATIONAL SHIPPING LAW Borka Tushevska	92
ФАКТОРИНГ У УЛОЗИ РАЗВОЈА МАЛИХ И СРЕДЊИХ КОМПАНИЈА Страхиња Д. Миљковић	93
ENTREPRENEURIAL CAPITALISM IN SOUTHEASTERN EUROPE: IS THERE A PROGRESS? Ružica Šimić Banović	94

REFLEXIVE HARMONIZATION OF THE EUROPEAN CONSUMER LAW AS A PATH OF THE EUROPEANIZATION OF CONTRACT LAW Anastas Dzurovski	95
МОЖНИ НАЧИНИ НА РЕШАВАЊЕ НА СПОРОВИТЕ КАЈ ДОГОВОРИТЕ ЗА KNOW-HOW ОД АСПЕКТ НА ОДРЕДБИТЕ СОДРЖАНИ ВО МАКЕДОНСКАТА И ЛЕГИСЛАТИВАТА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА Сузана Нашкова	96
POLITICS	99
СОВРЕМЕНИ ФОРМИ НА ТЕРОРИЗАМ И МЕГУНАРОДНАТА СОРАБОТКА ВО БОРБАТА ПРОТИВ ТЕРОРИЗМОТ Стеван Алексоски, Петар Карагулески	101
НАУЧНО И ТЕОРЕТСКО ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ПОИМОТ НАЦИОНАЛНА БЕЗБЕДНОСТ Татјана Гергинова	103
САМОЗАШТИТАТА ВО МАКЕДОНСКОТО ОПШТЕСТВО ОД ВРЕМЕТО НА СОЦИЈАЛИЗМОТ ДО ДЕНЕС Драган Веселинов	105
RECONFIGURATION OF THE POST-DAYTON POLITICAL AND DEMOGRAPHIC SPACE THROUGH CITIZENSHIP SCHEMES IN BOSNIA AND HERZEGOVINA AND CROATIA Nives Mazur Kumrić	107
ORGANIZATION AND STRUCTURE OF THE POLICE Kostadina Klechkaroska	108
ИЛЕГАЛНАТА МИГРАЦИЈА КАКО ПРАШАЊЕ ПО БЕЗБЕДНОСТА Фелимена Лазаревска, Стефанија Агროтова, Тања Јовановска	109

TERRORISM OR INSURGENCY IN THE NORTHEAST: NIGERIAN MILITARY AND THE CHALLENGE OF DEFINITION Adoyi Onoja	111
ЕКОНОМСКИ АСПЕКТИ НА ГРЃАНСКИТЕ ВОЈНИ И ТРАНСФОРМАЦИЈАТА НА КОНФЛИКТИТЕ Фросина Т. Ременски, Марјан Николовски	112
ПРОБЛЕМА ВНУТРЕННИХ ГРАНИЦ И МЕЖЭТНИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ В ЮГОСЛАВИИ В XX ВЕКЕ Игорь Рыжов, Алексей Фадеев, Владислав Беляев	115
НЕКОИ ПРЕДИЗВИЦИ НА МЕЃУЕТНИЧКАТА ИНТЕГРАЦИЈА ВО ОБРАЗОВАНИЕТО ВО МАКЕДОНИЈА Бујар Адили	117
CRIMINAL JUSTICE AND SOCIAL WORK IN AN ERA OF GLOBALIZATION: BETWEEN EGALITARISM AND AUTOCRACY Leo Van Garsse	119
RISKS AND POSSIBILITIES OF FEDERALISM IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION Victoria Chernikova	120
COSMOPOLITAN DISSONANCE AND GLOBAL JUSTICE Marin Beroš	121
СОВРЕМЕННЫЙ ГЛОБАЛЬНЫЙ КОНФЛИКТ: ПРОБЛЕМА ИДЕНТИФИКАЦИИ Александра Викторовна Глухова	122
ПОЛИТИЧЕСКАЯ ТЕОЛОГИЯ В ИДЕОЛОГИЧЕСКИХ ЭЛЕМЕНТАХ СОВРЕМЕННОЙ ПРАВОВОЙ СРЕДЫ Сергей Хорунжий	124

THE INFLUENCE OF ASSESION TO THE EU INTERNAL MARKET ON THE SOCIAL MODEL Valbona Nano	125
REPUBLIC OF TURKEY AND THE EUROPEAN UNION – PHENOMENOLOGICAL APPROACH TO A HALF-CENTURY LONG ACCESSION PROCESS Tomislav Levak, Nefreteta Zekić Eberhard	127
AN EMPIRICAL STUDY OF THE UNITED NATIONS PEACEKEEPING MISSIONS IN POST-CONFLICT COUNTRIES – THE KOSOVO CASE Valëza Ukaj	128
THE DOUBLE CHARACTER OF EU’S NEIGHBOURHOOD POLICY AND THE UKRAINE CRISIS Ana Nikodinovska Krstevska	129
THE EUROPEAN UNION AS A GLOBAL ACTOR PRESENTED THROUGH ITS FOREIGN POLICY Elena Tilovska-Kecedzi	130
THE IMPACT OF THE NEW TECHNOLOGIES ON THE INTERNATIONAL RELATIONS Dejan Marolov	131
ВЛИЈАНИЕТО НА ОРГАНИТЕ НА ДРЖАВНАТА ВЛАСТ ВРЗ ДОНЕСУВАЊЕТО НА НАДВОРЕШНО - ПОЛИТИЧКИТЕ ОДЛУКИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Halim Bajraktari, Lulzim Farizi	132
GROWING IMPORTANCE OF THE CHARTER OF FUNDAMENTAL RIGHTS OF THE EUROPEAN UNION IN SAFEGUARDING HUMAN RIGHTS Zaneta Poposka	134
РЕАЛИЗАЦИЈА МЕЖДУНАРОДНОГО ГУМАНИТАНОГО ПРАВА В КАНАДЕ Павел Владимирович Донцов	135

НОВИ ФОРМИ НА ПОЛИТИЧКИ МАРКЕТИНГ СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА СОЦИЈАЛНИТЕ МЕДИУМИ Јован Ананиев, Игор Голубов, Надица В'чкова	138
THE POLITICAL PARTIES PROGRAMS AND THEIR STRUCTURE IN REGARDS TO EFFORTS FOR DEVELOPMENT OF MULTI-ETHNIC SOCIETY IN MACEDONIA Natalija Shikova	141
CRISIS AND CHALLENGES OF THE MACEDONIAN ASSEMBLY 1991-2014 Goran Shibakovski, Daniela Koteska Lozanoska	142
ТРАНСПАРЕТНОСТ НА ФИНАНСИРАЊЕТО НА ПОЛИТИЧКИТЕ ПАРТИИ И ИЗБОРНИТЕ КАМПАЊИ Ирена Поповска	143
ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ИДЕОЛОГИИ В ПЕРИОД СОЦИАЛЬНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ: ОПИТ РОССИИ Николай Баранов	147
ПАРЛАМЕНТОТ - ПРЕТСТАВНИЧКИ ОРГАН НА ГРАЃАНИТЕ ИЛИ НА ПОЛИТИЧКИТЕ ПАРТИИ Снежана Гушева	150
TURKEY AFTER THE ELECTIONS: A PYRRHIC VICTORY? Zeynep Kaaya	152
ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ СРЕДСТВА СОЗДАНИЯ ПОЛОЖИТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПРЕЗИДЕНТА РФ Мария Лапыгина	153
ВЛИЈАНИЕТО НА ИЗБОРНИТЕ ПРАВИЛА ВРЗ ПРЕТСТАВНОСТА НА МАЛЦИНСТВОТА ВО СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Никола Амбаров	154

О НЕКОТОРЫХ ОСОБЕННОСТЯХ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО КОНТРОЛЯ И НАДЗОРА В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ Борис Фролов	157
ОБЛИЦИ НА ЗАЕМНО ВЛИЈАНИЕ ПОМЕГУ ПОЛИЦИЈАТА И ПОЛИТИКАТА: ОД ПАРАЛИЗА ДО ПЕРСПЕКТИВА – СОСТОЈБИТЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Марјан Николовски, Фросина Ташевска –Ременски	159
THE PRINCIPLE OF SOCIAL JUSTICE: CONCEPT AND LEGAL CONSOLIDATION Daniil Lopatin	162
GAP BETWEEN PUBLIC POLICIES AND THEIR IMPLEMENTATION MANAGEMENT Adriana Grigorescu	164
ЈАВНА АДМИНИСТРАЦИЈА И ЈАВНА ПОЛИТИКА – ДИХОТОМИЈА VIS-À-VIS ЗАЕМНА КОМПЛЕМЕНТАРНОСТ Дејан Витански	165
THE EMPLOYMENT PROCESS IN TOURIST COMPANIES AS A CONDITION FOR THEIR ENTREPRENURIAL ADVANCE Zlatko Jakovlev, Mimoza Serafimova, Cane Koteski	167
SOME PROBLEMS RELATED TO THE RIGHT TO HEALTH Gabriela Belova, Nikolay Marin	169
ПРОБЛЕМЫ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ Наталья Симонова	170
ENTREPRENEURIAL ADVANCEMENT OF WOMEN IN TOURISM: THE CASE OF MACEDONIA Mimoza Serafimova, Biljana Petrevska	172

ВИДОВИ И ТИПОВИ НА МЕНАЦЕРИ
Војо Беловски 173

ЗНАМЕНАТЕЛЬНЫЕ ДАТЫ РОССИИ
Елена Викторовна Сазонникова 175

СИСТЕМОТ НА КОЛЕКТИВНО ДОГОВАРАЊЕ ВО
МАКЕДОНИЈА И ИДНИТЕ ПРЕДИЗВИЦИ-НУЖНОСТ ОД
РЕФОРМИ
Лазар Јовевски, Душан Босиљанов 178

TRAINING AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF THE
ADMINISTRATION, NECESSITY OF AN EFFECTIVE PUBLIC
ADMINISTRATION IN REPUBLIC OF MACEDONIA
Jadranka Denkova 180

SOCIETY 183

ГРАЖДАНСКОЕ ОБЩЕСТВО В СИСТЕМЕ СОЦИАЛЬНОГО
ПАРТНЁРСТВА В СОВРЕМЕННОЙ РОССИИ
Христина Алексеевна Кобелева..... 185

ГРАЃАНСКОТО ОПШТЕСТВО ВО РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА
Виолета Ничева Тиквешанска 187

THE CIVIL PERSPECTIVE ON THE METHOD OF
PREVENTION OF CORRUPTION
Cane T. Mojanoski 189

СОЦИАЛЬНЫЕ ДВИЖЕНИЯ В ТРАНСФОРМИРУЮЩЕМСЯ
РОССИЙСКОМ ОБЩЕСТВЕ
С.М. Калашникова 190

СТУДИЈА НА СЛУЧАЈ: ЗОШТО НЕКОИ ОПШТЕСТВЕНИ ДВИЖЕЊА СЕ ПОУСПЕШНИ ОД ДРУГИ? Наталија Поп Зариева, Крсте Илиев	193
THE MACEDONIAN STUDENT MOVEMENT 2014/15 – PAVING THE ROAD TO SOCIAL CHANGE Ivan Stefanovski	195
ГРАЃАНСКАТА ПАРТИЦИПАТИВНОСТ ВО ПРОЦЕСОТ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА ОДЛУКИ ВО ЕДИНИЦИТЕ НА ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА ВО Р. МАКЕДОНИЈА Страшко Стојановски, Јован Апанџиќ	196
ГЕНДЕРНЫЕ РОЛИ, СОЦИАЛНЫЕ СТЕРЕОТИПЫ И ВЕЧНИЙ КОНФЛИКТ В РОМАНЕ МАРЕ КАНДРЕ «ЖЕНЧИНА И ДОКТОР ДРЕЙФ» О.В. Тихонова	198
ON THE FORMATION OF A EUROPEAN IDENTITY Dmitriy Galushko	199
ПАТОПИСЕЦОТ ПОМЕЃУ ЗАПАДНАТА И ИСТОЧНОЕВРОПСКАТА КУЛТУРА: ЕМОЦИОНАЛНИОТ ДИСКУРС ВО СОВРЕМЕНИОТ ПАТОПИС НА ПЕТЕР ХАНДКЕ Милица Денковска	200
РЕЛАЦИЈАТА ИСТОК-ЗАПАД (ОРИЕНТАЛИЗАМ- БАЛКАНИЗАМ) ВО ЕДНА СОВРЕМЕНА МАКЕДОНСКА ДРАМА Миlena Ристова-Михајловска	202
NATIONAL FUTURISM AND INVENTED TRADITIONS OF CHUVASH IDENTITU Maksym W. Kyrchanoff (Кърчансен Максџамџ)	204

IDENTITIES, CULTURAL DIVERSITY AND BOUNDARIES IN POSTSOVIET COUNTRIES (CASES OF MOLDOVA AND RUSSIA) Olga Sidenko, Darya Scheglova	205
МАКЕДОНАКИОТ НАЦИОНАЛЕН ИДЕНТИТЕТ ВО ПРЕГРАТКА НА ЕВРОПСКИОТ КОЛЕКТИВЕН ИДЕНТИТЕТ Анита Димитријовска Јанкуловска	206
РАЗРУШАНИЕ НАЦИОНАЛНОЌ ИДЕНТИЧНОСТИ В ПОЗДНЕМ ТВОРЧЕСТВЕ ЧИНГИЗА АЙТМАТОВА В. Ј. Гусаков	208
СПОРОТ ЗА ИМЕТО МЕЃУ МАКЕДОНИЈА И ГРЦИЈА: МАКЕДОНСКИОТ ИДЕНТИТЕТ И УПОТРЕБАТА НА ТЕРМИНОТ „МАКЕДОНЕЦ“ ВО ДЕЛОТ НА МАКЕДОНИЈА ПОД ГРЦИЈА Димитар Љоровски, Страшко Стојановски, Магдалена Николова	209
CRISIS, MIGRATION AND INTEGRATION: THE EXPERIENCES OF COLUMBIAN MIGRANTS IN MADRID, LONDON AND BRUSSELS Anastasia Bermudez	211
МИГРАЦИЈАТА ВОЗВРАЌА: УСПЕШНИ ПРИКАЗНИ НА ВРАТЕНИ МИГРАНТИ ВО МАКЕДОНИЈА Ирена Авировиќ	212
WHO CARES FOR THOSE WHO CARED? ETHNOGRAPHY ON AGEING-MIGRANT-DOMESTIC-WORKERS: TRANSNATIONAL NEGOTIATIONS FOR SOCIAL PROTECTION Maria Vivas Romero	214
FACTORS WHICH HAVE INFLUENCE OVER THE STUDENTS DECISION TO LEAVE NATIVE COUNTRY Војана Naumovska	216

ФАЛШИВОЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЕ ОБ «АМЕРИКАНСКОЙ МЕЧТЕ» В АМЕРИКАНСКОЙ КУЛЬТУРЕ ИММИГРАНТОВ Рабеев С.	217
Е-ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО КАКО МОЖНОСТ ЗА НАМАЛУВАЊЕ НА НАУЧНАТА МИГРАЦИЈА ОД РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Татјана Мирческа-Петковска, Наташа Данилоска, Диана Бошковска, Зоран Јаневски	219
ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ВЛАСТИ И МЕСТНЫХ ЭТНИЧЕСКИХ И КОНФЕССИОНАЛЬНЫХ СООБЩЕСТВ КАК УСЛОВИЕ И ГАРАНТИЯ НОРМАЛЬНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ АДАПТАЦИИ МИГРАНТОВ Михаил Глебович Федоров	222
THE RELATIONSHIP OF GLOBALIZATION AND ISLAMIC RELIGION IN THE PROCESS OF GLOBALIZATION Fatmir Zaimi	225
THE NEW ROLE OF CULTURE, HISTORY AND ARCHAEOLOGY IN THE GLOBALISED WORLD OF PERCEPTIONS Ljuben Tevdovski	226
INTERPRETATION OF THE CONCEPT OF SPACE IN THE CONTEMPORARY GLOBAL SOCIETY Filip Trajkovski	227
GLOBALIZATION AND ITS IMPACT ON THE CONTEMPORARY SOCIETY Xhemail Limani	228
CONCEPTUAL AND DEFINITIONAL POLYSEMY OF THE TERM OF CULTURE IN CONTEMPORARY SOCIAL SCIENCES Ranka Jeknić	229

LOCAL SUBJECT IN TRANSITION: GLOCALIZED POLITICS TO CHANGE GLOBAL SOCIAL ORDER Victoriya Larchenko	230
MORAL HAZARD AND GLOBAL FINANCIAL CRISIS IN 2008 Slavejko Sasajkovski, Ljubica Micanovska	231
ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМЫ АНОМИИ И ОТЧУЖДЕНИЯ В НАУЧНОМ ПРОСТРАНСТВЕ СОЦИОЛОГИИ РЕЛИГИИ Карина Ивановна Политкина, Светлана Викторовна Ануфриенко	232
INTERNET AS AN IMPETUS FOR SOCIAL CHANGE Ljupcho Cvetkovski	234
QUALITY OF EDUCATION AND ITS IMPORTANCE FOR ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY Elizabeta Djambaska, Aleksandra Lozanoska	235
GRADUATES IN THE WORLD OF WORK: THE PROCESS OF TRANSITION FROM EDUCATION TO EMPLOYMENT Diana Turek	236
СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА О МОЛОДЕЖНОЙ ПОЛИТИКЕ В СТРАНАХ СОДРУЖЕСТВА НЕЗАВИСИМЫХ ГОСУДАРСТВ Татьяна Шелудякова	237
СЕМЕЈСТВОТО И СЕМЕЈНИТЕ ВРЕДНОСТИ ВО СОВРЕМЕНАТА МАКЕДОНСКА КНИЖЕВНОСТ ЗА ДЕЦА И МЛАДИ Јованка Денкова	239
ВЛИЈАНИЕТО НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА ВРЗ МАКЕДОНСКОТО СЕМЕЈСТВО Македонка Радуловиќ	241

СЕМЕЈСТВОТО И СЕМЕЈНИТЕ ВРЕДНОСТИ ВО ГЛОБАЛНИОТ СВЕТ Тања Јовановска	243
ПОЈАВАТА НА БЕЗДОМНИШТВО: ОСВРТ КОН РАБОТАТА НА ПУНКТОТ ЗА БЕЗДОМНИЦИ ВО МОМИН ПОТОК ЗА ПЕРИОД ЈУЛИ – ДЕКЕМВРИ 2014 Драгана Лазаревска	245
КУЛТУРНАТА МАРГИНАЛИЗАЦИЈА НА ЖЕНИТЕ ДЕТЕРМИНИРАНА ОД АНДРОЦЕНТРИЗМОТ Гзим Цамбази	247
ИЗОБРАЖЕНИЕ БЫТА ДЕРЕВНИ В ПОВЕСТИ А. ВАРЛАМОВА «ДОМ В ДЕРЕВНЕ» Татјана Анатолевна Тернова	249
КОГА ИДЕОЛОГИЈАТА ЈА ЗАМЕНУВА РЕЛИГИЈАТА – СУДИРИТЕ СЕ ВО ЕКСПАНЗИЈА Марија Емилија Кукубајска	250
MEDIA AND COMUNICATION	253
МЕДИУМСКОТО ПОКРИВАЊЕ НА ПОЛИЦИЈАТА И НА ПОЛИЦИСКОТО РАБОТЕЊЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Весна Стефановска	255
AUDIOVISUAL MEDIA MARKET IN ALBANIA: THE TRANSITION TO DIGITAL BROADCASTING - THE LEGAL FRAMEWORK AND CHALLENGES Endira Bushati	257
КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ИНСТИТУТЫ В ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ Юрий Просвирнин	258

NEW MEDIA – OPORTUNITIES AND CHALLENGES OF MODERN BUSINESS ORGANIZATION MANAGEMENT Yanica Petkova Dimitrova	260
THE IMPORTANCE OF EFFECTIVE COMMUNICATION IN PRIJECT MANAGEMENT Lilyana Stankova	261
NEW MEDIA – NEW CHALLENGES IN KAZAKHSTAN Saule Barlybayeva, Karlyga Myssayeva	262
МЕДИУМИТЕ И ГОВОРОТ НА ОМРАЗА: ПРИМЕРИ ОД ПРАКТИКАТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Сузана Цамтоска-Здравковска, Андон Мајхосев, Јадранка Денкова	264
ЈАЗИЧНИТЕ ОСОБЕНОСТИ НА НОВИНАРСКИТЕ ТЕКСТОВИ КОИ ГИ ТРЕТИРААТ ЕВРОАТЛАНСКИТЕ ИНТЕГРАЦИИ Светлана Јакимовска	267
MEDIA AND POLITICAL CHANGES IN THE BULGARIAN SOCIETY FROM 1989 TO 2015 Hristina Stancheva Bogova	268
ЈАЗИЦИТЕ- МОСТОВИ И СИДОВИ ВО КОМУНИКАЦИЈАТА Драгана Кузмановска, Биљана Иванова, Снежана Кирова	270
ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF THE CONCEPT OF THE INFORMATION SOCIETY IN WORKS BY Y. MASUDA, M. CASTELLS, W. G. MARTIN Anastasia Vasilijevna Petukhova, Svetlana Krepyшева	272
DEMETROPOLIZATION OF CULTURE IN THE PRINT MEDIA IN MACEDONIA Andon Majhoshev, Suzana Dzamtoska-Zdravkovska	273

**СПОРОТ ЗА ИМЕТО МЕЃУ МАКЕДОНИЈА И ГРЦИЈА:
МАКЕДОНСКИОТ ИДЕНТИТЕТ И УПОТРЕБАТА НА ТЕРМИНОТ
„МАКЕДОНЕЦ“ ВО ДЕЛОТ НА МАКЕДОНИЈА ПОД ГРЦИЈА**

Димитар Љоровски

Научен соработник, Институт за национална историја- Скопје, Македонија

e-mail: dljorovski@yahoo.com

Страшко Стојановски

Доцент, Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“- Штип, Македонија

e-mail: strasko.stojanovski@ugd.edu.mk

Магдалена Николова

Магистрант, Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“- Штип,
Македонија

e-mail: magde_nikolova@yahoo.com

Апстракт

Преку интердисциплинарен пристап во кој се инкорпорира ни теориите за нациите и национализмот и историските процеси на градење на нацијата, се прави обид да се дојде до суштината на проблемот за Спорот за името меѓу Македонија и Грција. Формалните аспекти на меѓународно-правните односи меѓу двете земји, поврзани со тесниот мандат во рамките на преговорите во ООН, во суштина се темелат на историските процеси на градење на идентитетот во двете земји. Суштината на спорот за името може да се пронајде во расно мотивираниот грчки конструкт „славофони“, кој треба да послужи како преодна етапа кој асимилација. Истото, сепак, грчката држава го негира преку инцидентното, со историски употребувано име „македонец“, кое упатува на идентитетската посебност на Македонците. Денес, грчкиот колективен историски мит, чувството на загроеност го проектира во рамките на спорот за името во рамките на ограничувањето на идентитетскиот простор на Р. Македонија, или воведување на територијализација на националниот мит, кој треба да ги исклучи не само фактичките туку и историските „територијални претензии“ кон територијата на денешната „Грчка Македонија“.

Клучни зборови: *Македонија, идентитет, спор за името, Грција, македонски јазик.*

**NAME ISSUE CONFLICT BETWEEN MACEDONIA AND GREECE:
MACEDONIAN IDENTITY AND THE USAGE OF THE TERM
“MACEDONIAN” IN THE PART OF MACEDONIA UNDER GREECE**

Dimitar Ljorovski

Researcher, Institute of National History- Skopje, Macedonia

e-mail: dljorovski@yahoo.com

Strashko Stojanovski

Assistant Professor, Faculty of Law, Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

e-mail: strasko.stojanovski@ugd.edu.mk

Magdalena Nikolova

MA candidate, Faculty of Law, Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

e-mail: magde_nikolova@yahoo.com

Abstract

Through interdisciplinary approach with incorporation of theories of nation and nationalism, we make an effort to explain the name issue between Macedonia and Greece. The formal aspects of the international relations are framed in the clear mandate in UN processes of negotiation, but the essence of the problem are in the parallel historical processes of nation building in the both countries. The core of this problem is related with the racial motivated construct “slavofoni”, which should serve as faze for future assimilation. The same, is denied by the Greek state, with the historically used term “macedonian”, which is clearly used in sense of separate Macedonian identity. Today, the Greek historic collective myth is projecting the feeling for jeopardized territorial identity within the name issue and in the frame of limitation of the identity space of Republic of Macedonia. In this sense, the national myth of Republic of Macedonia should not exclude not only factual, but also an historic “territorial pretensions” toward the territory of today’s “Greek Macedonia”.

Keywords: *Macedonia, identity, name issue, Greece, Macedonian language*

Вовед

Во почетокот на деведесеттите години од минатиот век „заспаниот вулкан“ на Балканскиот Полуостров повторно еруптирал. Превладало чувството на разочараност кај многумина кои верувале во југословенската „идеална приказна“ по крајот на Втората Светска војна. Меѓутоа, за добрите познавачи на балканската историја било само прашање на време кога ќе испливаат на површина многубројните нерешени прашања од минатото, од верски и етнички карактер, меѓу дел од државите и народите на Полуостровот. Од еднаш Балканот повторно станал центар на светското внимание и интереси. Едни се обидуваале да разберат што всушност се случува и кои се причините за таквиот развој на настаните, други, настојувале да најдат најсоодветно решение за надминување на проблемите, додека, пак, трети ги гледале државните интереси за зацврстување или стекнување на свои позиции во стрешки важниот југоисточен дел од Европа.

Во раната фаза од драматичниот развој на југословенската криза, на повторното појавување на историската сцена на „македонското прашање“ не било посветено поголемо внимание од меѓународната заедница во однос на случувањата во Хрватска и Босна и Херцеговина.¹ Причините за ваквиот однос на меѓународните институции биле многубројни, но најповеќе зависеле од непознавањето на проблемите на современото „македонско прашање“ и апсурдноста, во однос сфаќањата во западниот свет, за споровите кои ги наметнале соседните држави. Имено, во текот на распаѓот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија (СФРЈ), „македонско прашање“ се состоело од повеќе фактори, кои на еден или друг начин меѓусебно биле поврзани, и истите биле од внатрешна и надворешна природа. Со објавување на независноста на Република Македонија на 8 септември 1991 година, опстанокот на новата држава била загрозувана од разни национални идеологии и движења. Најпрвин, предизвиците од внатрешен карактер кои се должеле на релативно големото албанско малцинство, чии аспирации се движеле од добивање на поголеми малцински права, трансформирање на државата во бинационална федерација, па сè до барање за формирање на посебна албанска држава на дел од македонската државна територија. Сериозно биле сфатени и заканите за стабилноста на Р Македонија и нејзиниот национален суверенитет од страна на соседните држави. Република Бугарија, иако ја признала македонската држава, одбила да ја признае посебноста на македонската нација, јазик и историја, тврдејќи дека истите се бугарски. Во однос на српската

¹ Виктор Рудометоф, „Културата, идентитетот и македонското прашање: Вовед“, *Македонското прашање*, Евро Балкан Пресс, Скопје, 2003, стр. 4.

политика, покрај останатите, најголем нерешен проблем за официјално Скопје претставувало непризнавањето на посебноста на Македонската Православна Црква (МПЦ). Во однос на Република Грција, последната не ја признавала ниту македонската држава, ниту македонската нација, под изговор дека сè што е македонско – името, народот, историјата и територијата – е само грчко.²

Последниот бран на екстремнационализам и верски радикализам кој го зафати Балканот од крајот на осумдесеттите години на XX век, и кој во неколку фази континуирано трае до денешницата, неминовно ја помина и Р Македонија. Иако со различен интензитет во посочениот период, во македонскиот национализам, според американскиот антрополог Лоринг Денфорт, доминирале два термини: афирмација и признавање.³ Денфорт смета дека Македонците настојуваат да го *потврдат* своето постоење како единствен народ, со единствена историја, култура, идентитет, и да добијат *признавање* на овој факт од меѓународните политички организации, владите на поедини земји, академските заедници и светското јавно мислење.⁴

Современото „македонско прашање“ низ призмата на грчко-македонскиот проблем за името „Македонија“

Во однос на грчката политика кон „македонското прашање“, македонскиот национализам по завршувањето на Граѓанската војна во Грција (1949), кој, патем речено, најмногу се развивал во рамките на југословенската федерација и истиот во многу што зависел од политиката на официјален Белград,⁵ најповеќе се имал насочено кон барањата за признавање на постоење на македонско национално малцинство во рамките на грчката држава и правото на враќање на државјанствата и имотите на македонските политички бегалци кои ја напуштиле Грција по завршувањето на Граѓанската војна. Од друга страна, грчкиот национализам го негирал постоењето на македонско

² Лоринг М. Денфорт, *Македонскиот конфликт: етничкиот национализам во транснационалниот свет*, Македонска книга, Скопје, 1996, стр. 31.

³ Л. М. Денфорт, *Македонскиот конфликт...*, стр. 75.

⁴ Исто, стр. 75.

⁵ Во периодот од 1949 до 1990 година, македонското комунистичко раководство редовно го поставувало „македонското прашање“ во однос на грчката држава пред југословенското раководство. Официјален Белград, водејќи се од моменталните односи со грчката влада, чест пати знаел да го актуелизира или, пак, целосно да го неутрализира проблемот околу ова прашање. Konstantinos Katsanos, Nada Pantelić, *Makedonsko pitanje u jugoslovensko-grčkim odnosima; Poverljivi dokumenti 1949-1967*, Arhiv jugoslavije, Beograd, 2012, стр. 9-38.

национално малцинство во рамките на грчката држава, одбивал било каква репатриација на македонските политички бегалци и ги обвинувала македонските власти за наводен иредентизам кон грчките државни територии.⁶ Во однос на прашањето на именувањето на македонската нација во рамките на југословенската федерација, соседните држави и дијаспората, грчката политика иако ги негирала правото на Македонците во своето самоидентификување да го користат ова име, сепак истото во грчката националната агенда не било на приоритетно место. Ваквата политика на грчката држава се должела, пред сè, на фактот што македонската држава и нација во тој период се развивале во рамките на југословенската федерација, која всушност била државно-политичкиот субјект препознатлив во светската јавност. Како што ќе покаже времето, на официјална Атина и нејзината националистичка доктрина најмногу и сметало постоење на независна држава со топонимот Македонија, а токму врз основа на овој топоним се имал формирано и македонскиот национален идентитет како посебен балкански ентитет.⁷

Пресвртница на „македонското прашање во однос на грчко-македонските односи се случило во втората половина на 1991 година, кога со низа на одлуки македонското население и македонското државно раководство донеле одлука за одделување од југословенската федерација и создавање на независна македонска држава. Веднаш по прогласувањето на независноста на Македонија пристигнале и првите реакции од грчката држава. Портпаролот на грчката влада, Т. Мангинас, изјавил: „Грција не е склонa да признае независната држава која го содржи историското име Македонија“.⁸ Во периодот кој следел започнала агресивна грчка кампања против новата држава во Европа. Официјалните грчки државни институции во спрега со медиумските куќи влијаеле дополнително да се наелектризира грчкото јавно мислење и грчката дијаспора, а се одело и дотаму што одредени поединци и националистички организации барале воена интервенција врз државната територијата на Македонија.⁹ Ваквата негативна кампања во грчкото општество допринело

⁶ Така, на пример, во јули 1989 година, атинската агенција за информирање издала брошура на англиски јазик насловена како „Така наречениот македонски проблем“. Џон Шејн, *Македонија и Грција; Битката за дефинирање на нова балканска нација*, МАКАВЕЈ, Скопје, 2002, стр. 125.

⁷ Димитар Љоровски Вамваковски, *Политичката реалност и изумирањето на митот за Давид и Голијат: Македонија и Грција на Балканот*, Скопје, 2014, стр. 10.

⁸ Георги Даскалов, *Грција и македонскиот вџпрос (1950-2000); Българо-македонскиот синдром на грчкиот национализъм*, Софија, 2014, стр. 364.

⁹ Според грчкиот антрополог Анастасија Каракасиду, во тоа време било засилено верувањето дека ќе избие насилство или оружен судир во и за Македонија,

етноцентричните политички гледишта да се здобијат со легитимитет во очите на грчката јавност, особено во северниот дел на Грција, а со тоа да се создаде искривена перцепција за „оној другиот“.¹⁰

Наметнатиот спор од грчка страна за името на македонската држава претставува повеќедимензионален проблем со длабоки корени во историјата и креирањето на грчкиот национален мит, кој во почетокот се користел во плановите и реализацијата на териоријалното проширување на грчкото кралство, а подоцна во инкорпорирање и национализација на новоосвоените територии кон грчката нација-држава. Оттука, долготрајноста на ова прашање, кое, се разбира, се прилагодува и варира според моменталните историски околности, за најголем дел од западната цивилизација е несфатливо и се смета за анахронизам. Националистичката конструкција на „македонското прашање“ уредниците на грчкото списание „Иос“ ја лоцираат во „сликата што се создава за овој проблем во грчкото општество во периодот 1991-1992 година со методи на ’национално-морално воспитување’, како што уверуваше официјалниот државен научник за македонското прашање, Евангелос Кофос, и се базира врз основа на ’историски невестинити стереотипи’ и ’една мешавина на фалсификувани историски податоци и полувистини’. Сето ова со резултат на блокирање на каква било реална политика, па дури и со меѓународен потсмев“.¹¹

Позициите на официјална Атина кон новосоздадената држава на Балканот биле претставени од грчката влада преку специјален документ кој бил наменет за сесијата на Советот за надворешна политика на тогашната Европската економска заедница (ЕЕЗ), одржана на 5 декември 1991 година. Според овој документ, за да биде признаена од Атина, „Скопската република“ требала да исполни три услови – да го промени своето државно име „Македонија“, да изјави дека нема територијални претензии кон јужниот сосед и да „признае“ дека во Грција нема етничко македонско малцинство.¹² Без оглед на апсурдноста на ваквите ставови и барања, кои, патем речено, се во колизија со меѓународното право, официјалната грчка политика во наредниот период

подрачје во кое, само во дваесетиот век, се имаат случено дури шест војни. Анастасија Каракасиду, *Полиња жито, ридишта крв*, Магор, Скопје, 2002, стр. XVII.

¹⁰ В. Рудометоф, „Културата, идентитетот...“, стр. 8.

¹¹ Τάσος Κωστόπουλος, Δημήτρης Τρίμης, Αγγέλικα Ψαρρά, Αντα Ψαρρά, Δημήτρης Ψαρράς, „Ετσι ’Φτιαχτηκε’ η κοινή γνώμη: Οι δέκα μύθοι του ’Σκοπιανού““, εφ. *Ελευθεροτυπία*, Αθήνα, 23. 10. 2005.

¹² Г. Даскалов, *Грција и македонскиот вџпрос...*, стр. 365.

започнала силна кампања во промоцијата на грчките позиции. Сепак, како што напишал Денфорт, основата на овој проблем е „спорот меѓу Грците и Македонците за тоа која група има право да се идентификува како Македонци“, што во суштина претставува „спор за имињата, знамињата, историјата и територијата. Меѓутоа, најпосле, тоа е спор за значењето на зборот 'Македонија'“.¹³ За да биде појасно горенапишаното ќе се послужи́ме со интервјуто на Е. Кофос од средината на 1992 година во едно бугарско списание. Имено, Кофос дал два аргументи зошто северниот сосед во името на државата не треба да го користи терминот „Македонија“. Првиот аргумент е дека „новата држава опфаќа само дел од областа Македонија и се создаваат претпоставки за идните територијални претензии кон соседите“, и вториот, дека „името Македонија е неделив елемент од грчката политика, култура и национален идентитет“.¹⁴ Неколку месеци порано, на 18 февруари 1992 година, во Атина, тогашниот грчки претседател Константинос Караманлис свикал средба на лидерите на најзначајните политички партии во Грција (Константинос Мицотакис од Нова Демократија, Андреас Папандреу од ПАСОК, Алека Папарига од КПП и Марија Даманаки од Синаспизмос). На средбата се дискутирало за формирање на заедничка стратегија за националните потреби, вклучително и за прашањето за признавање на новата македонска држава. На втората средба, одржана на 13 април, политичките лидери (со исклучок на КПП) составиле коминике, во кое се вели дека Грција била спремна да ја признае новата држава само ако бидат прифатени трите услови од декември 1991 година, кои официјална Атина ги испратила до Советот за надворешна политика на ЕЕЗ, но и со посебно објаснување дека за грчките интереси било неприфатливо во името на северниот сосед да има место за терминот „Македонија“.¹⁵

Како и да е, како што напоменавме, наметнатиот спор од грчка страна за името „Македонија“ има длабоки историски корени. Од современ аспект Грците тврдат дека само тие имаат право да го користат од разни историски причини. Така, на пример, во една грчка пропагандна реклама во весникот „Њујорк Тајмс“ од 26 април 1992 година, поместени биле 17 точки во кои, во најголем дел, „се докажува“ дека „историското право“ е на страна на грчката нација и држава и дека новоформираната држава на север и доминантната популација во неа всушност се узурпатори на сè што е поврзано со терминот

¹³ Л. М. Денфорт, *Македонскиот конфликт...*, стр. 21.

¹⁴ Г. Даскалов, *Грција и македонскиот въпрос...*, стр. 365, 368.

¹⁵ Исто, стр. 368, 369.

„Македонија“¹⁶ Во тој контекст, тогашниот грчки заменик министер за надворешни работи, Теодорос Пангалос, изјавил: „Ние живееме во опасно соседство... нивното знаме е провокација. Тврдењата дека потекнуваат од античките Грци многу ни ласкаат, но Ве молиме да најдете нешто од својата територија“.¹⁷ Грчкото општество било предмет на засилена пропаганда од страна на државните и национални институции со цел да биде создаден психолошки страв од прогласувањето на независноста на македонската република и евентуалните територијални претензии кои истата би ги имала кон државната територија на Грција. Зборувајќи за името „Македонија“, во тој период новоизбраниот грчки премиер Андреас Папандреу во една прилика изјавил: „Тоа е оружје, кое може да дозволи во подалечната иднина да се создаде ’македонска‘ држава, која би ги вклучувала Скопје, Пиринска Македонија и Северна Грција. Затоа, тоа прашање не е просто прашање само за името. Тоа е прашање кое крие сериозна национална опасност во блиска иднина“.¹⁸ Ваквата политика имала силно влијание врз најголем дел на грчките граѓани, особено врз оние од Северна Грција, кај кои перманентно било креирано националистичка еуфорија, непријателство и омраза кон северните соседи. Од друга страна, ваквата реторика отворало уште едно прашање кое долго време било табу-тема во грчкото општество. Имено, станува збор за негирањето на постоењето етничко македонско малцинство во Грција. Премиерот на Грција од почетокот на деведесеттите години, Константинос Мицотакис, во предговорот на книгата „За името на Македонија“ од авторот Теодорос Скилакакис, издадена во 1995 година, напишал: „Темата на Скопје ја видов од првиот момент во своите вистински димензии“.¹⁹ Во понатамошниот текст Мицотакис ја „открива“ причината за алармирањето: „Тоа што ме вознемири од почеток не беше името на оваа држава, туку проблемот за мене беше да не се создаде втор малцински проблем во западна Македонија. Ако на проблемот со муслиманското малцинство... би се додали проблемот на славомакедонското малцинство во западна Македонија, тогаш ситуацијата би станала неиздржлива за грчката надворешна политика“. Решението на „грчко-скопската разлика“, Мицотакис го гледал во изјаснувањето на Р Македонија, дека во Грција „непостои славомакедонско малцинство... и да се обврзе со меѓународни договори дека ќе престане секаква пропаганда за сметка на Грција“.

¹⁶ Ц. Шејн, *Македонија и Грција...*, стр. 12, 13.

¹⁷ Исто, стр. 287.

¹⁸ Г. Даскалов, *Грција и македонскиот въпрос...*, стр. 374.

¹⁹ Θεόδωρος Σκίλακακης, *Στο ονομα της Μακεδονίας*, Αθήνα, 1995.

Историската основа за денешните грчките позиции

Модерната грчка држава била создадена во 1830 година, период на конституирање на современата грчка нација-држава.²⁰ Како државно-правен субјект Грција била институционализирана со помош на нејзините моќни европски патрони, кои се стремеле да го контролираат југоисточниот медитерански регион.²¹ Но, тука ниту започнал, а ниту завршил процесот на градење на грчката нација и грчкиот национален идентитет. Особено подложен на промени во XIX и почетокот на XX век бил грчкиот национализам.²²

Во составот на новата грчка држава влегле: Пелопонез, Централна Грција или јужниот дел од Румелија и еден дел од островите близу до копното. Северната граница, и покрај незадоволството на тогашниот државен врв, предводен од грчкиот претседател Јоанис Каподистријас, се протегала од Арта на Запад до Волос на исток.²³ Каподистријас во неколку наврати во преговорите со претставниците на Големите сили давал контрадикторни податоци за идното протегање на северната граница на грчката држава. Така, на пример, на прашањето од страна на трите сили заштитнички во 1828 година за копнените граници на новата држава кон север, тој ја покажал линијата Аоос-Мецово-Олимп, при што објаснил дека „оваа граница и во минатото ја разделувала Грција од северните соседни држави“, но, исто така, не заборавил да ги нагласи териториите кон кои идната држава имала намера да претендира. Во таа насока, дополнил: „Во текот на Средниот век и во поново време, Тесалија секогаш се задржала како грчка, додека Македонија била заземена од Словените и од други племиња. Тесалија со својата географска положба обезбедува заштита од

²⁰ Со Лондонскиот протокол од 3 февруари 1830 година Грција била прогласена за независна држава, додека позади нејзината независност како гаранција застанале трите Големи сили - Англија, Русија и Франција. Со овој договор дефинитивно завршила грчкото востание за независност од Османлиската империја (1821-130). Далибор Јовановски, „Грција - патот до независноста“, *Годишен зборник*, Скопје, 2004, стр. 279-296.

²¹ Rodanthi Tzanelli, *Nation-Building and Identity in Europe: The Dialogics of Reciprocity*, University of Leeds, UK, 2008, стр. 4.

²² John S. Koliopoulos, Thanos M. Veremis, *Modern Greece: A History since 1821*, 2009, стр. 2.

²³ Јоанис Каподистријас не бил воопшто задоволен од определените граници на новата грчка држава. Неговите обиди да го добие Крит, но и претензиите кон Тесалија и Епир останале неостварени. Исто така, во исто време во знак на револт од ваквите одлуки протестираше Националното собрание и Герусијата

секаков вид на надворешен напад и од секако мешање со туѓи народи“.²⁴ Каподистријас ги искористил „историските права“ како аргумент во претензиите кон гореспоменатите територии, истакнувајќи дека Грција била определена „од историјата, од зачуваните споменици од антиката и од пишувањата на патеписците и географите“.²⁵ Ваквото решение ја одредило во голем степен грчката надворешна политика во децениите кои доаѓале. Невклучувањето во рамките на новата нација-држава на територии кои подоцна од страна на грчкиот национализам биле прогласени за „историски грчки земји“ (Крит, Кипар, Тесалија, Епир, Јонските острови, Македонија, Тракија, западниот брег на Мала Азија и околните острови), претставувале доволен мотив за подоцнежната конструкција на познатата големодржавна национална идеја или попозната како *Мегали идеја*. Основна цел во грчката надворешна политика била запазувањето на територијалната целост и националната независност на државата, но и решавање на грчкото национално прашање преку присоединување територии населени со „Грци“ кои останале да живеат надвор од грчката држава.²⁶ Појдовна точка на надворешната политика, која се засновала на иредентизмот²⁷ кон османлиските територии, бил ставот дека во новата држава живее само една четвртина од грчкото население, додека останатите три четвртини биле населени најмногу во европските и азиските делови на Османлиската Империја.²⁸ Ваквата позиција, како и фактот дека грчката нација во најголем дел се базирала на религијата и јазикот, претставувале доволен мотив популацијата која живеела надвор од границите на грчката држава, која зборувала ист јазик или практикувала иста религија, да биде прогласена за „неослободен“ дел од националното ткиво. Создавањето на една нација-држава најчесто вклучува појава на иредентистички барања: желбата на прогласеното национално население кое живее на територии кои не

²⁴ Ιωάννη Σ. Κολιοπούλου, „Η Μακεδονία των Ελλήνων Μακεδονομαχών“, *Ιστορικά, Η Συγκροτηση του νεοελληνικου κρατους*, Αθηνα, Ιουλιος 2010, стр. 69.

²⁵ Ι. Σ. Κολιοπούλου, „Η Μακεδονία των...“, стр. 69.

²⁶ Юра Константинова, *Балканската политика на Грција в края на XIX и началото на XX век*, София, 2008, стр. 19.

²⁷ Иредентизмот означува националистичко движење кое се залага за менување на државните граници, со цел припојување на туѓи државни територии кои од страната на државата претендент се прогласуваат за „историско“ наследство и за кои се тврди дека се население од свој доминантен етникум.

²⁸ Во ноформираната грчка држава имала околу 750 00 жители, додека во останатиот дел на Османлиската империја се тврдело дека има приближно 4 милиони Грци. John S. Koliopoulos, Thanos M. Veremis, *Greece; The modern sequel from 1831 to the present*, London, 2002, стр. 12.

биле инкорпорирани од националната држава да стане дел од таа држава.²⁹ Во таа насока, историјата покажува дека ваквите појави не останале непознати и за грчкиот национализам.

Потребата на грчката држава од животен простор, неопходен за нејзино економско опстојување, била основна мотивација за територијалните претензии кон османлиската држава. Во почетниот период тие биле насочени кон пограничните територии. Така, на пример, грчкиот претставник во Лондон, Сп. Трикупис, отворено говорел дека Грција ќе претставува гарант на политиката за мир на Балканот, ако ги добие Крит, Тесалија, Епир, Самос и Карпатос.³⁰ Меѓутоа, повремено и во овој период биле презентирани територијалните претензии кон османлиска Македонија, најчесто дипломатски, а ретко и преку обиди за предизвикување на „востанија“. За време на Источната криза од 1839-1841 година, која започнала како разлутат на судирот меѓу Османлиската империја и египетскиот владетел Мехмед Али, во Грција веднаш била почувствувана шанса за актуализирање на националното прашање. Покрај дипломатската активност биле испратени чети во Тесалија, а имало обиди и за нивно навлегување во Македонија. Исто така, нагорната линија на грчкиот национализам, целите на *Мегали идеја*, како и сè поголемото влијание на руската политика во периодот пред почетокот на Кримската војна (1853-56), придонело за вовлекување на Грција во истата војна меѓу Големите сили. Целта била јасна, задоволување на територијалните стремежи кон делови од Османлиската Империја.³¹ Започнале востанија иницирани или поддржани од грчката држава, и навлегување на грчки чети од Кралството во Тесалија, Епир и Македонија.

Пресвртница на грчката националистичка политика кон тукушто појавеното „македонско прашање“ се случила за време на „Големата Источна

²⁹ John Milios, “The Greek Nation”: An Inherently Totalitarian Concept. Concerns to be borne in Mind during the Reconciliation Process in Cyprus, *The Cyprus Review*, Vol. 19.1, 2007, стр. 182.

³⁰ Далибор Јовановски, *Грчката балканска политика и Македонија (1830-1881)*, Скопје, 2005, стр. 17.

³¹ Според таткото на модерната грчка историографија, Константинос Папаригопулос, со почетокот на војната меѓу Русија и Османлиската империја, во Грција било забележано „големо раздвижување на духовите, големи надежи биле поврзани со резултатите од војната и со надежта за победа со помош на руското оружје. Кралот Отон и кралицата Амалија биле првите во политичката екстаза, која го имаше опфатено целиот народ“. Конст. Παπαρηγόπουλου, *Ιστορία του ελληνικού έθνους; Τομος Έκτος, Από της επανάστασεως του 1821 μεχρι της βασιλειας Γεωργιου του Α'*, Αθηνα, 1925, стр. 287.

Крза“ (1875-1881) и периодот по завршувањето на истата. Имено, како резултат од Договорот од Берлин (1878), грчкото кралство се проширило на територијата на Тесалија и на дел од Арта. Конечниот договор меѓу Грција и Османлиската Империја бил потпишан во Истанбул на 2 јули 1881 година. Според овој договор Грција ја зголемила својата територија за 26,7 %, додека населението за 18 % или за околу 300 000 нови жители.³² На ваков начин, за прв пат државната територија на грчкото кралство започнала да се граничи со територијата на османлиска Македонија. Оттогаш, османлиска Македонија, покрај островот Крит, станала една од приоритетните цели на грчката надворешна политика во напорите за територијално проширување. Официјална Атина морала да покаже и докаже пред европската јавност дека нејзиниот иредентизам бил основан, т.е. дека имале право да претендираат кон населението и територијата на Македонија.

Оправданоста на претензиите кон територијата на Македонија бил полесниот дел. Грците во однос на другите балкански претенденти биле првите кои ги дефинирале овие територии како свои национални, користејќи ги т.н. „историски права на Македонија“, претставувајќи ја територијата на античка Македонија како дел од грчката национална територија. Во XIX и почетокот на XX век единствено за образованите Грци, Македонија била историски грчка земја, за која имале одредени историски познавања, додека за мнозинството од грчката популација таа сè уште била во најголем степен непозната територија.³³ Во секој случај, потешката задача на грчкиот национализам бил аргументираното докажување дека доминантен етникум во Македонија била грчкиот. Меѓутоа, фактите на терен покажувале дека словенското христијанско население - како што во тој период најчесто биле нарекувано или, пак, така самите се именувале - биле најбројната популација во Македонија, кое од втората половина на XIX започнало постепено да формира сопствен идентитет, различен од грчкиот, бугарскиот или српскиот. Но, работите постепено започнале да се движат во негативен правец за грчкиот национализам. Во прв момент грчката надворешна политика не гледала голема опасност во појавата на македонскиот интелектуален - преродбенички - кадар, како и кон црковно-училишните општини и нивното, најпрвин, сè понагласено истакнување на словенската посебност на најголем дел од населението на овие простори.³⁴ Но,

³² Ю. Константинова, *Балканската политика на Грција...*, стр. 86.

³³ J. S. Koliopoulos, Th. M. Veremis, *Modern Greece: A History...*, стр. 48.

³⁴ Според Ендрју Росос, првата фаза од македонското будење, од околу 1814 до 1870 година, не покажувала некоја доминантна тенденција или преовладувачка национална свест. Оваа фаза Росос, во која словенската свест била во пораст, ја

со појавата на бугарскиот национализам преку формирањето на Егзархијата (1870), а потоа и со создавањето на Кнежеството Бугарија (1878), и презентирањето на бугарските аспирации кон населението и територијата на Македонија, двете национални идеологии влегле во директна конфронтација, а со тоа дошло и до драстична промена на грчката политика кон „македонското прашање“. Религијата (до одреден степен) и јазикот како главни аргументи за грчкиот национален идентитет на словенското население во османлиска Македонија веќе не биле одлучувачки фактори. Православието во лицето на Цариградската патријаршија и понатаму се користело во докажувањето на грчкиот карактер на Македонија, но и негово ангажирање во судирот со бугарската Егзархија. Сепак, потеклото и свеста станале пресуден фактор за „докажување“ на грчкото потекло на македонското население, кои заедно со православието овозможиле да се минимизира улогата на јазикот. Официјална Атина тврдела дека оние кои останале под јурисдикција на Патријаршијата биле вистински „Грци“, ако не по јазик, тогаш според нивното потекло и национално чувство.³⁵ Во таа насока, националистичка елита и националните институции во Атина создале посебна историска конструкција, која требало да „докаже“ дека македонското население било грчко по потекло. Посебен проблем претставувала историјата на античка Македонија, односно древните Македонци, пред сè Филип II и Александар III, кои во првите неколку децении од грчката независност биле третираны како туѓи на грчкиот антички свет, но, подоцна таквата перцепција била промената и истите станале дел од историското и културно наследство на античка Грција. Според историчарот Далибор Јовановски, ваквата промена се должела на два факти. Првиот бил поврзан со грчкиот национален историчар од XIX и основоположник на современата грчка историографија, К. Папаригопулос, кој имал огромна улога во дефинирањето на античка Македонија како дел од грчката историја и наследство. Додека вториот фактор, кој можеби бил и поважен, а влијаел на првиот, бил политиката.³⁶ Оваа „приказна“ најчесто била користена за пропаганда меѓу самото население во Македонија, а најдобро се забележува токму во грчката „Македонска борба“ (1904-1908). Имено, „се тврдело“ дека Македонците биле Грци уште од времето на антиката, но со доаѓањето на

нарекол „словенска фаза“. Ендрју Росос, *Македонија и Македонците; историја*, Скопје, 2010, стр. 102.

³⁵ Dimitris Livanios, „The Quest for Hellenism: Religion, Nationalism and Collective Identities in Greece (1453-1913)“, *The Historical Review*. Vol 3, 2006, стр. стр. 60, 66.

³⁶ Далибор Јовановски, „Македонија е наша, но...“, *Годишен зборник на Филозофски факултет*, бр. 62, Скопје, 2009, стр. 269.

Словените на Балканот тие биле словенизирани и дека „крајно време“ било тие повторно да бидат грцизирани.³⁷ Официјална Атина на овој начин создала ексклузивитет на терминот „Македонија“, присвојувајќи го името, територијата, народот (античките Македонци), нивната историја и култура. Кај грчката популација била создадена перцепција која што успешно ни ја доловил британскиот дипломатски претставник во Атина, Едвин Егертон. Егертон во писмо од 10 март 1903 година му пренел изјава на британскиот секретар за надворешни работи, маркизот од Ленсдаун, од грчки министер за надворешни работи, Александрос Скузес, кој на поставено прашање во врска со тогашната ситуација во османлиска Македонија, одговорил: „Зборот Македонија... секогаш ќе предизвикува ентузијазам секаде онаму каде што се зборува грчкиот јазик сè додека грчките аспирации не се остварат“.³⁸

Именување на македонското словенско население во делот од Македонија под Грција од страна на грчката држава

Грчката национална политика македонското православно население до 1870 година го именувала најчесто како „Бугари“ или „Словени“ – без некакво етничко значење на овие термини, т.е. како нивни христијански браќа кои, „се разбира“, врз основа на религиозната определба биле сметани како „Грци“. Така, на пример, во делото „Апологија“ на Игнатиос Унговлахиас од 1815 година било забележано: „Бугарите од текот на Дунав пристигнуваат од една страна до Цариград, и од друга, до Епир и Тесалија“.³⁹ Одредена разлика во именувањето може да се забележи во втората половина на XIX век со појавата на преродбениците, борбата на македонското словенско население за обновување на Охридската архиепископија и со формирањето на црковно-просветните општини. Поради горенаведените околности и можноста за отцепување на христијанското словенско население од Цариградската Патријаршија, грчкиот национализам како свој противник почнал да го смета

³⁷ Ваков пример на пропаганда, од многубројните примери во историјата, забележуваме во случајот со поранешниот костурски војвода Коте Христов (Коте од Руља), кој токму со ваква конструкција бил привлечен да работи за грчката вооружена пропаганда од страна на костурскиот митрополит Германос Каравангелис. Германос Каравангелис, *Македонската борба (мемоари)*, Скопје, 2000, стр. 16.

³⁸ *Британски документи за историјата на Македонија (1901-1904)*, том VI, ДАРМ, Скопје, 2012, стр. 280.

³⁹ Ιγνατιος Ουγγροβλαχιας, *Απολογία ιστορική και κριτική υπέρ του ιερού κλήρου της Ανατολικής Εκκλησίας κατά των συκοφαντιών του Νεοφύτου Δοῦκα, συγγραφέισα παρά Κυρίλλου Κ. κατ' επίμονον ζήτησιν των ομογενών*, 1815, стр. 86

„панславизмот“. Во грчките министерски извештаи од седумдесеттите години на XIX век постои разлика од една страна, на „Грkobугари“ или „елинофрони“ (оние што мислат на Грција), а, од друга страна, „Бугарословени“ или оние што во своето себепоимање се поврзувале со „панславистичката линија“.⁴⁰

Следната промена во именувањето на македонското словенско население настапи со формирањето на Егзархијата во 1870 година, а особено подоцна, со создавањето на бугарското кнежество во 1878 година. По појавата на овие два субјекта, името „Бугарин“ веќе започнало да не се однесува општо на словенското население, туку на припадниците на Бугарската егзархија, т.е. на црковно-образовниот механизам на Кнежеството Бугарија. Припадниците на македонскиот етникум кои и натаму останале во рамките на Патријаршијата, во грчките кругови почнале да се именуваат како „бугарофони“, т.е. како некој вид Грци, иако зборуваат друг словенски, т.е., според грчките поимања, бугарски јазик. Освен пропаганден карактер, со новото именување од страна на официјална Атина се наметнувал нов термин што требало да претпоставува постоење на друг етникум, т.е. бугарски и некои изедначување со припадноста кон бугарската држава, кое, пак, во османлиски контекст, во Македонија не било изводливо. Сепак, и покрај општата употреба, разликата меѓу „Бугари“ (Македонци-егзархисти) и „бугарофони“ (Македонци-патријаршисти) не била секогаш апсолутна. Во тогашниот говор на Грците, етничките Македонци продолжиле да бидат именувани како „Бугари“, име што често се наоѓало и во официјалните документи. Според солунскиот конзул, на пример, „Авестохори е село населено од Бугари, кои ја признаваат Патријаршијата и ги образуваат своите деца на грчки јазик, одбивајќи го досега отворањето бугарски училишта“ (Солун 9.9.1866 год., бр. 114).⁴¹ Конзулатот во Битола употребил „активност на бугарските чети“, во кои ја става и групата на Коте од с. Руља, кој, инаку, во грчката историографија се смета за македономах, грчки борец за Македонија и, следствено на тоа, голем грчки херој (Битола 1904, бр. 109). Исто така, треба да се потенцира дека ваквиот начин на именување претставува егзогено, односно Османлиската Империја дозволила во категоријалното атрибутирање да бидат преземени туѓите национални именувања. Во тој контекст, многу зависело кој ја има моќта да именува, а во случајот на османлиска Македонија моќта на именувањето била сконцентрирана во оформените османлиски државни институции, на

⁴⁰ Д. Љоровски Вамваковски, *Политичката реалност и изумирањето...*, стр. 31.

⁴¹ Τασος Κωστοπούλος, Δημήτρης Τριμης, Αντα Ψαραα, Δημήτρης Ψαρρας, *Ενα, δυο, τρια, πολλα ονοματα: Απο τους 'Ελληνοβουλγαρους' στους 'Σκοπιανους'*, εφ. Ελευθεροτυπια, Αθηνα, 5.6.2005.

европските држави и нивните претставници и на институциите на балканските држави.⁴²

Со следната промена во името на дел од македонското православно население дошло до преименување на Македонците-патријаршисти од „бугарофони“ во „Македонци“. Ова промена била резултат на грчката национална доктрина и употребата на пропагандните механизми во османлиска Македонија, кои се обидуваале на секаков начин да го задржат македонското патријаршиско население во рамките на *елинизмот*. Во тој период во грчките училишта и цркви започнала да се употребува традицијата на античкото македонско наследство, кое од страна на идеолозите на грчкиот национален миг веќе било инкорпорирано во „бесмртната“ грчка нација-држава. Па така, дел од македонското население започнало да се убедува дека се потомци на античките Македонци и дека нивниот словенски јазик постепено се развил од старогрчкиот. грчкиот конзул во Солун, К. Ватикиотис, кој опишувајќи го етничкиот состав на веќе споменатата средна зона на Македонија, на 30 декември 1879 година, напишал: „Но бугарофоното население во Македонија не се поради тоа и Бугари. Напротив, многу се оние [аргументи] кои покажуваат дека тие се Македонци кои го научија јазикот преку бугарските напади и колонизација. Но, било што и да сè, овие Бугарофони се наклонети на грцизмот до таков степен, така што, го користат грчкиот [јазик] во црквата и училиштата и тој е нивниот јазик на кој пишуваат, а, исто така, останаа верни на Патријаршијата и елинизмот, со кои имаат заеднички карактеристики и надворешни белези, и силно ја одбија Егзархијата. Значи ова бугарофоно население на Македонија природно би било да се одделат од другите Бугарофони во Северна Македонија, кои секаде го употребуваат бугарскиот јазик и немаат врска со елинизмот, и затоа полесно се отцепија од Големата црква и ја прифатија бугарската Егзархија. Така, што, првите треба да се вклучат во грчкиот род како Бугарофони Македонци, додека вторите со бугарскиот род како Бугари“.⁴³

Заклучоци, што можат да бидат „интересни“, се сретнуваат кај воениот аташе на една грчка амбасада, Патроклос Кондојанис, кој во 1904 година ги создаде картите со училиштата во Македонија. Се разбира, заклучоците, од денешна гледна точка, се сметаат за неприфатливи од грчката држава и од

⁴² Драги Ѓоргиев, Марија Пандевска, „Името и именувањето во османлиска Македонија низ дискурсот на Балканските војни и Букурешкиот мировен договор“, *Букурешкиот мировен договор, Македонија и Балканот*, МАНУ, Скопје, 2014, стр. 128.

⁴³ Κωνσταντίνος Α. Βακαλόπουλος, *Νεοελληνική ιστορία (1204-1940)*, Θεσσαλονίκη, 1990, стр. стр. 242, 243.

грчката јавност. Тој дошол до следниве сознанија. „Во селата од средна Македонија не е можно да се направи разлика, затоа што етнографски не е можно од двајца браќа едниот да биде Грк, а другиот Бугарин. Така, поделбата на шизматици и на православни не е можно да ја оправда вистинската поделба на бугарската и на грчката националност. На родското постоење, кое е единствено во селата од средна Македонија, според мене, би било поточно ако нивните жители се нарекуваат едните православни бугарофони – Македонци како припадници на грчката црква, кои ги испраќаат своите деца во грчки училишта; додека другите, Македонци – шизматици како припадници на бугарската црква, кои ги испраќаат своите деца во бугарските училишта. Што се однесува до националноста, таа е иста и во двете категории, т.е. македонска“.⁴⁴

Покрај ваквото именување на македонското словенско население, во грчките документи од крајот на XIX и од почетокот на XX век, карактеристична била употребата и на термините „ксенофони“ (туѓогласни), „ксеноглоси“ (туѓојазични), „другојазични“ итн. Употребата на ваквата терминологија јасно и недвосмислено ја покажувала разликата во перцепцијата на оние што именувале, а, истовремено имале тенденција дел од македонското население да го прикажат како „свој етникум“ во османлиска Македонија. Општо гледано, една од причините за ваквите егзогени промени во именувањето на најмногубројниот етникум во османлиска Македонија, на македонското словенско население, било и резултат на неговото раздробување, најпрво меѓу двете, а потоа и меѓу трите православни национални цркви: грчката, бугарската и српската. Од една страна, ова раздробување се вршело врз основа на правата што биле дадени од страна на Портата, т.е. врз основа на функционирањето на милет-системот, додека, од друга страна, самата Империја го дозволила тоа, надевајќи се дека преку „византиските“ методи ќе ја одржи власта во своите европски владеења.

Карактеристично е тоа што во грчките извори од крајот на XIX и од почетокот на XX век, преку кои биле опишани определени настани и процеси во османлиска Македонија или, пак, се случувало етикетирање на дел од македонското население, била употребата на термините „нација“, „национална идеја“, „национално чувство“ итн. Ваквата употреба, од денешен аспект на нивното значење, не може да се поврзе со тогашниот специфичен општествено-политички развој во доцноосманлискиот период. Едноставно, не било можно во анационалното општество, какво што постоело во Османлиската Империја,

⁴⁴ Τασος Κωστοπουλος, Δημητρης Τριπης, Αντα Ψαραα, Δημητρης Ψαρρας, *Ενα, δυο, τρια, πολλα ονοματα: Απο τους 'Ελληνοβουλγαρους' στους 'Σκοπιανους'*, εφ. Ελευθεροτυπια, Αθηνα, 5.6.2005.

да се бараат, да се пребројуваат и да се посочуваат припадници на „грчката нација“. Во тој контекст, употребата на овие термини единствено може да се перципира од гледна точка на обидите и напорите на пропагандниот механизам на грчката држава да задржи што поголем дел од македонското население во рамките на Цариградската Патријаршија, кое, во тогашните услови, значело и припадност кон *елинизмот*.

Промените што се случиле на Балканскиот Полуостров по Балканските војни (1912-1913) и по Првата Светска војна (1914-1918) и поделбата на османлиска Македонија, налагала и промена на политиката на грчката држава во именувањето на етничките Македонци, пред сè кон оние што веќе биле дел од грчката држава. Така, на пример, кај етнолошката карта на проф. Сотиријадис, која е испечатена во 1918 година во Лондон од владата на Венизелос, се употребува името „Македонослави“ (Macedonian Slavs), но само за поранешните егзархисти. Следната година во книгата на дипломатот Василиос Колокотронис се употребува францускиот израз Slaves Macedoniens, а книгата се враќа назад до средновековното царство на Самуил.⁴⁵

Во периодот меѓу двете светски војни, официјалната грчка терминологија ги изразувала стремежите на непостојаноста со дипломатските игри. Тоа најдобро се гледа во карактеристиката на населението во „српска Македонија“. Давањето предност на грчко-српскиот сојуз наметнувало приспособување во поглед на нарекувањето на македонското население, бидејќи за Србија, етничките Македонци во вардарскиот дел од Македонија се само Срби и ништо друго. Тоа предизвикало барање на соодветно име за македонското малцинство во Грција. Македонците во Грција биле нарекувани Бугари (1924), подоцна Срби (1926), за на крајот со пописот од 1928 година да бидат наречени „оние што зборуваат македонословенски“.⁴⁶

За разлика од официјалната терминологија на грчката држава, литературата меѓу двете светски војни ја акцентирала разликата на македонското население од другите соседни етникуми. „Не сакат да бидат ниту Булгар, ниту Срб, ниту Грк, само Македон ортодокс“, ќе заклучи Миривилис

45 Βασίλης Κ. Γούναρης, *Εθνικές διεκδικήσεις, συγκρούσεις και εξελίξεις στη Μακεδονία, 1870-1912*.

<http://www.imma.edu.gr/imma/history/09.html>

46 *Επίσημα αναγνωρισμένη η μακεδονική γλώσσα σε απογραφή του πληθυσμού η οποία πραγματοποιήθηκε από το επίσημο ελληνικό κράτος το 1920*. Ερ. Νοβα Ζора, 01. 12. 2010.

<http://novazora.gr/arhivi/1670>

во „Н ζωη εν ταφω“ за жителите на селото Велусино.⁴⁷ Нешто слично напишал и Костас Уранис, кој во 1934 година напуштајќи го Балканот и заминувајќи за Европа, се поздравил со „опинците на Гркот, свинските опинци на Бугаринот, белата капа на Албанецот, овчата капа на Србинот и црниот качкет на Македонецот“.⁴⁸ Исто така, и Пинелопи Делта зборува во „Στα μυστικά του Βαλτου“ за население што „има само македонска национална свест“.⁴⁹

Значајни промени настанале по Втората Светска војна со формирањето на македонската држава во рамките на новата југословенска федерација. Новата клима може да се забележи и кај Миравилис, кој во следното издание на „Н ζωη εν ταφω“ (1956), го отфрла името „Македон ортодокс“. Новото име, со кое требало да се нарекуваат Македонците, се забележува кај А. А. Палис, кој во еден текст издаден во Лондон (1949) ќе ги нарече Македонците – „славофони Македонци“. Истата година, Хр. Христиадис се осврнал на „Словени“ во грчка и во југословенска Македонија, избегнувајќи да заземе став за нивниот национален карактер, со единствен исклучок на „гркоманите“, кои, без сомнение, се сметале дека имаат „грчка национална свест“.⁵⁰ За „Славомакедонци“, „Македонослави“ и „Словени од Македонија, кои се самонарекуваат Македонци“ се изјаснил и професорот Јоргос Зотијадис, кој работел во Државната служба за информации (ΚΥΠ). Професорот Зотијадис предложил Македонците „да се самонаречат Бугаромакедонци или Југославомакедонци“.⁵¹ Филологот Николаос Андријотис го претпочитал обратното, давајќи парафразирано објаснување, „Словени на новосоздадената држава на Скопјаните“. Во посебна дебата на ГЕС (Генералштаб), со признати национални фактори и претставници на министерствата за надворешни, внатрешни и за јавен ред, одржана на 23 март 1949 година, било решено „жителите на северна Грција, кои го имаат за мајчин јазик и кои го зборуваат одлично познатиот славомакедонски идиом, да се нарекуваат во иднина официјално ‘славофони’, исклучувајќи секој друг термин“. На државните

⁴⁷ Στράτης Μυριβήλης, *Η ζωη εν ταφω*, Μυτιληνη, 1924, стр. 104, 105.

⁴⁸ Τασος Κωστοπουλος, Δημητρης Τριμης, Αντα Ψαραα, Δημητρης Ψαρρας, *Ενα, δυο, τρια, πολλα ονοματα: Απο τους Έλληνοβουλγαρους' στους 'Σκοπιανους'*, εφ. Ελευθεροτυπια, Αθηνα, 5.6.2005.

⁴⁹ Πηνελοπη Δελτα, *Στα μυστικά του Βαλτου*, Αθηνα, 1977, стр. 44.

⁵⁰ Д. Љоровски Вамваковски, *Политичката реалност и изумирањето...*, стр. 35.

⁵¹ George B. Zotiades, *The Macedonian controversy*, Thessalonike, 1961, стр. 61-64.

служби им била наредена послушност за „одржување единствен став кон ова прашање“.⁵²

Следниот став за името на македонското малцинство во Грција се забележува за време на Хунгата (1967-1974). Тогаш, со одлука на Советот за национална политика од 14 октомври 1969 година, било наредено „во иднина да се употребуваат прагматичните (вистинските) термини 'Македонија', 'Македонци' за грчките граѓани, без тоа да се однесува ни најмалку на 'славофоните'“.⁵³ На соодветната адаптација била подложена и општата терминологија. Терминот „псевдомакедонски“ се заменил со „заговор против Македонија“, кој се сретнува во службените документи од 1982 година, за да во продолжение се замени со уште понеболниот термин – „северногрчки теми“.⁵⁴ На тој начин дошло до израмнување на термините „Македонец“ со „Грк“, односно Грците кои живееле во северна Грција и етничките Македонци започнале да бидат нарекувани од грчката држава како „Македонци“. Официјална Атина имала за цел да претставинационална хомогенизација преку изедначување на двата ентитета со заедничкото географско име „Македонци“, со што би се изгубило етничкото значење на терминот „Македонци“ во Грција.

⁵² Dimitar Ljorovski Vamvakovski, „The Naming of Macedonians by the Greek State (1946-1949): Options and Dilemmas“, *The name issue: Revisited*, Macedonian Information Centre, Skopje, 2012, стр. 451.

⁵³ Τασος Κωστοπουλος, Δημητρης Τριμης, Αντα Ψαραα, Δημητρης Ψαρρας, *Ενα, δυο, τρια, πολλα ονοματα: Απο τους 'Ελληνοβουλγαρους' στους 'Σκοπιανους'*, εφ. Ελευθεροτυπια, (Αθηνα, 5.6.2005).

⁵⁴ Исто.